

Yleislakko 1956

Taustana vuoden 1956 alussa kärjistyneelle työmarkkinatilanteelle oli taloudellisen valtalin kaatuminen, kiristyneet suhteet teollisuustyöväestön ja maataloustuottajien välillä sekä vasemmiston sisäisen valtakamppailun kiihtyminen. Myös työnantajapuoli katsoi ajankohdan sopivaksi ratkaista säännöstelytalouden purkamisvaiheen kiistoja työtaistelun kautta.

Maaliskuun 1. päivänä alkoi yhtäaikaisesti SAK:n julistama yleislakko ja maataloustuottajien luovutuslakko. Juuri pidetyn presidentinvaalin johdosta hallitus oli eronnut eikä uutta vielä ollut muodostettu. Pääministeri Fagerholmin johtama hallitus aloitti toimintansa 3.3., mutta sillä oli aluksi vaikeuksia puuttua lakkotilanteeseen, jossa SAK oli pääosapuolena. Sen sijaan maatalouslakon se pystyi heti samaan päätökseen myöntymällä tukien korotuksiin.

SAK:n vaatimuksena oli kaikille työntekijöille 12 markan tuntipalkan korostus. Työnantajat eivät tähän suostuneet, joten lakko jatkui. Se oli ennennäkemättömän laaja, sillä tehtaiden lisäksi myös liikenne seisoi eikä sanomalehtiä ilmestynyt. Levottomuuksia kehittyi erityisesti bensiinin jakeluasemilla. Niiden rauhoittamiseen tarvittiin poliisia. Poliittisesti vaarallista oli se, ettei lehdistöstä lakkojohdon omia julkaisuja lukuun ottamatta saanut tietoja tilanteesta.

Lakon pitkittyessä SAK järjesti myös suuria mielenosoituksia, joissa yhteisenä vaatimuksena oli 12 markan tuntipalkkorotus. Lakon kestänyt jo 19 päivää työnantajaosapuoli suostui vaatimukseen.

Kansantaloudelliset tappiot olivat suuret, sillä lakon vuoksi jäi tekemättä seitsemän miljoonaa työpäivää. Myös lakkolaisille poissaolo työstä tuli kalliiksi, eivätkä lakkoavustukset kattaneet kuluja. SAK:n keräämät lakkorahastot käytettiin loppuun, mistä seurasi sisäisiä kiistoja. Palkankorostuksien hyöty hupeni nopeasti kohonneisiin hintoihin.

Lakon johdosta vasemmiston hajaannus syveni. Lakolla oli vaikutusta myös SDP:n hajoamiseen seuraavana vuonna. Toisaalta kommunistit ja sosiaalidemokraattien vasemmisto lähenivät ja saivat lisää valtaa työväenjärjestöissä. Sosiaalidemokraattisen puolueen vaikutusvallan heikkeneminen SAK:ssa johti lähivuosina useiden ammattiliittojen eroon keskusjärjestöstä ja lopulta SDP:n hallitseman kilpailevan keskusjärjestön SAJ:n perustamiseen vuonna 1960. Ammattiyhdistysliikkeen ja koko työväenliikkeen hajaannusta kesti yleislakon jälkeen lähes kymmenen vuotta.

Lähteinä mm: Tapio Bergholm, Sopimusyhteiskunnan synty I (2005), s. 462 - 506; Lauri Haataja, "Kekkonen aika" teoksessa Suomi 75. Itsenäisen Suomen historia 4 (1992), s. 12 - 20 ja 73; Kari Hokkanen, Kekkonen maalaisliitto 1950 - 1962 (2002), s. 354 - 364; Tomi Mertanen, Yleislakko 1956 (2006): Juhani Suomi, Kriisien aika (1992), s. 25 - 32.